

College van toezicht op de bedrijfsrevisoren (CTR)
Mevrouw Bénédicte VESSIE
Voorzitster

Congresstraat 12-14
1000 BRUSSEL

Brussel, 22 mei 2019

Mevrouw de Voorzitster,

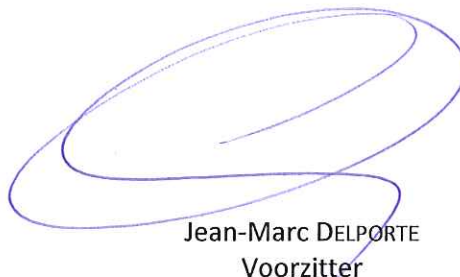
Betreft: Kwaliteitscontrole van bedrijfsrevisoren 2018 – Raadpleging van de Hoge Raad

Wij verwijzen naar onze diverse contacten met het oog op de raadpleging van de Hoge Raad in het kader van de kwaliteitscontrole 2018, dit in toepassing van artikel 52, § 4, 2de lid van de wet van 7 december 2016 tot organisatie van het beroep van en het publiek toezicht op de bedrijfsrevisoren.

Hierbij bezorgen wij u een overzicht van deze raadpleging die in de periode 2018-2019 voor het eerst sinds de inwerkingtreding van voornoemde wet van 7 december 2016 is georganiseerd. Het is de bedoeling om dit overzicht in het Jaarverslag van de Hoge Raad op te nemen.

Wij houden eraan u te danken voor de constructieve samenwerking en hopen in de toekomst onze contacten verder te intensifiëren, zodat onze beide instanties optimaal kunnen tegemoetkomen aan de doelstellingen van de wetgever, elk binnen de eigen bevoegdheden, maar steeds met oog voor de nodige rechtszekerheid en de rechtmatige belangen van de diverse stakeholders, de beroepsgroep en het maatschappelijk verkeer.

Met voorname hoogachting,

Jean-Marc DELPORTE
Voorzitter

KWALITEITSCONTROLE VAN BEDRIJFSREVISOREN – 2018**Raadpleging van de Hoge Raad door het College****voorafgaand aan de aanpassing van de controleleidraad**➤ *Vooraf*

Het College van toezicht op de bedrijfsrevisoren (CTR) (hierna: het College) organiseert de kwaliteitscontroles van bedrijfsrevisoren en definieert de methodologie die hierbij wordt gevolgd. Voor de uitvoering van de kwaliteitscontroles doet het College beroep op inspecteurs. Deze inspecteurs maken bij de uitvoering van hun inspecties gebruik van controleleidraden, die door het College worden goedgekeurd.

Het College raadpleegt de Hoge Raad voor de Economische Beroepen (hierna: de Hoge Raad) **minstens eenmaal per jaar** alvorens de controleleidraad aan te passen (artikel 52, §§ 3 en 4, van de wet van 7 december 2016 tot organisatie van het beroep van en het publiek toezicht op de bedrijfsrevisoren).

Hierna volgt een overzicht van de raadpleging van de Hoge Raad door het College in het kader van de kwaliteitscontrole 2018.

Er wordt een onderscheid gemaakt naargelang het gaat om kwaliteitscontroles bij bedrijfsrevisoren die wettelijke controles uitvoeren bij organisaties van openbaar belang (zogenaamde OOB-mandaten) en bedrijfsrevisoren zonder OOB-mandaten.

➤ *Wat betreft de kwaliteitscontroles bij bedrijfsrevisoren die geen wettelijke controles uitvoeren bij organisaties van openbaar belang¹:*

Voor de inspecties bij bedrijfsrevisoren die geen controles bij organisaties van openbaar belang uitvoeren, past het College een gestandaardiseerde aanpak toe. Er wordt gebruik gemaakt van een controleleidraad die op een gestructureerde wijze een overzicht bevat van de verplichtingen waaraan de gecontroleerde bedrijfsrevisor moet voldoen, en die de inspecteur moet aftoetsen en van commentaar voorzien. De leidraad doet dienst als inspectieverslag, dat ter goedkeuring aan de gecontroleerde bedrijfsrevisor wordt voorgelegd. Boek 1 betreft het onderzoek van de administratieve organisatie van het kantoor en zijn kwaliteitscontrolesysteem; Boek 2 betreft het onderzoek van een permanente controleopdracht en een wettelijke opdracht uitgevoerd door de gecontroleerde bedrijfsrevisor.

Het College heeft de Hoge Raad in dit verband als volgt geraadpleegd:

¹ Het College onderwerpt de bedrijfsrevisoren minstens om de zes jaar aan een kwaliteitscontrole op basis van een risicoanalyse (artikel 52, § 1, lid 1, van de wet van 7 december 2016).

- Op **4 mei 2018** heeft het College aan de Hoge Raad de volgende controleleidraden met concrete vragen over de toepassing van de normen overgemaakt: *Boek 1 – Kantoororganisatie NON PIE 2018*; *Boek 2 – Opdrachtencontrole NON PIE 2018*, alsook een nota (3 p.) met *Instructies voor het gebruik van de NON PIE leidraden 2018*.
- Op **15 juni 2018** heeft een ontmoeting plaatsgevonden tussen de Voorzitter en stafleden van de Hoge Raad en de vertegenwoordigers van het College; hierbij hebben de vertegenwoordigers van het College toelichting verstrekt omtrent de wijze waarop de kwaliteitscontrole bij bedrijfsrevisoren zonder OOB-mandaten *in concreto* wordt georganiseerd. Er is door het College tevens ingegaan op een aantal algemene vaststellingen die voortvloeien uit de eerste inspectieronde op basis van de door het College goedgekeurde methodologie.
- Op **3 juli 2018** heeft de Hoge Raad via een brief een aantal bedenkingen omtrent de “NON PIE Controleleidraden 2018 voor de kwaliteitscontrole” aan het College overgemaakt, aansluitend op het onderhoud dat op 15 juni 2018 heeft plaatsgevonden.

Wat *Boek 1 – Kantoororganisatie* betreft, vestigt de Hoge Raad in zijn schrijven van 3 juli 2018 aan het College de aandacht op het feit dat de informatie omtrent de “netwerken” van de bedrijfsrevisoren, zoals publiek beschikbaar via het openbaar register, helaas niet steeds betrouwbaar en/of volledig is gebleken. Verder is de Hoge Raad van mening dat de controleleidraad meer aandacht zou moeten besteden aan de naleving door de bedrijfsrevisoren van de wettelijke formaliteiten, vereist in de Belgische context, voor de benoeming van de commissaris. Ook de wijze waarop de bedrijfsrevisorenkantoren hebben voorzien in passende procedures voor het melden van inbreuken door personeelsleden via een specifiek intern kanaal (de zogenaamde *whistle blowing*, cf. artikel 84 van de wet van 7 december 2016), de hoofdtaak van de bedrijfsrevisor en de toepassing van de regeling inzake GDPR/AVG (Algemene verordening gegevensbescherming) binnen de kantoren zijn specifieke aandachtspunten voor de Hoge Raad.

Wat *Boek 2 – Opdrachtencontrole* betreft, uit de Hoge Raad zijn bezorgdheid omtrent het feit dat de kwaliteitscontrole uitsluitend focust op de commissarismandaten van vennootschappen, enerzijds, en op een beperkt aantal wettelijke opdrachten, anderzijds. Opdrachten die voortvloeien uit specifieke regelgeving of opdrachten in de VZW-sector, lijken systematisch buiten de kwaliteitscontrole te vallen. Daarnaast verwacht de Hoge Raad dat meer aandacht wordt besteed aan het nazicht van de naleving van de regelgeving op het vlak van de ondernemingsraad; bijkomende vragen in dit verband worden dan ook gesuggereerd. Ook de effectieve naleving van de voorschriften op het vlak van de onafhankelijkheid, de problematiek van de erelonen van de commissaris en de continuïteitsproblematiek (voor commissarissen bij ondernemingen in moeilijkheden) zijn volgens de Hoge Raad specifieke aandachtspunten. Tenslotte verzoekt de Hoge Raad het College uitdrukkelijk om de *scalability* van de kwaliteitscontrole (artikel 52, § 3, van de wet van 7 december 2016) niet uit het oog te verliezen, alsook om de harmonisatie van de methodologie voor de controle van alle bedrijfsrevisoren verder te onderzoeken.

- *Wat betreft de kwaliteitscontroles bij bedrijfsrevisoren die wettelijke controles uitvoeren bij één of meer organisaties van openbaar belang²:*

Bij de inspecties van bedrijfsrevisoren met OOB-mandaten legt het College de nadruk op een methodologische aanpak waarbij de normen als referentiekader dienen en waarbij door een inspectieteam een controle wordt gerealiseerd die – afhankelijk van de bevindingen – wordt aangepast.

De Hoge Raad heeft kunnen vaststellen dat het College voor de perimeter van de controles 2017-2018 gekozen heeft voor twee van de thema's die zijn vastgelegd in ISQC 1³ en die tot een kwaliteitscontrolesysteem behoren, namelijk:

- het uitvoeren van opdrachtgerichte kwaliteitsbeoordelingen (EQCR)⁴, enerzijds en
- de monitoring⁵ anderzijds.

De kwaliteitscontrole 2017-2018 bestaat dus uit twee stappen, met name het analyseren van de documentatie over de EQCR en de monitoring, en aansluitend het verrichten van de inspecties ter plaatse bij de bedrijfsrevisoren.

Het College heeft de Hoge Raad in dit verband op verschillende momenten geraadpleegd:

- Op **20 juli 2018** heeft het College aan de Hoge Raad een methodologische nota (9 blz.), evenals een werkprogramma aangaande de opdrachtgerichte kwaliteitscontrole en een werkprogramma aangaande de monitoring overgemaakt.
- Verder heeft de Hoge Raad kennis genomen van de documentatie die het College ter beschikking heeft gesteld van de bedrijfsrevisoren in het kader van een opleiding die het College in **september 2018** heeft georganiseerd met als onderwerp de voorbereiding op een kwaliteitscontrole (cf. Mededeling 2018/22 van het IBR aan de bedrijfsrevisoren van 5 november 2018, "*Hoe zich voorbereiden op de controle door het College van toezicht op de bedrijfsrevisoren*").

² Bij de bedrijfsrevisoren die de controle uitvoeren van één of meer organisaties van openbaar belang, die op individuele basis meer dan één van de criteria overschrijden als bedoeld in artikel 16, § 1 van het Wetboek van vennootschappen, wordt op basis van een risicoanalyse minstens om de drie jaar een kwaliteitscontrole uitgevoerd (artikel 52, § 2, van de wet van 7 december 2016).

³ De ISQC 1 of *International Standard on Quality Control 1*, zoals van toepassing in België via de Norm van 28 februari 2014 (Bericht van goedkeuring, *Belgisch Staatsblad* van 8 augustus 2014) omvat de volgende elementen die deel uitmaken van het stelsel van kwaliteitsbeheersing binnen een bedrijfsrevisorenkantoor:

- verantwoordelijkheden van de leiding voor de kwaliteit binnen het kantoor (§§ 18-19);
- relevante ethische voorschriften (§§ 20-25);
- aanvaarding en continuering van cliëntrelaties en van specifieke opdrachten (§§ 26-28);
- human resources (§§ 29-31);
- uitvoering van de opdracht (§§ 32-47);
- monitoring (§§ 48- 56).

⁴ Het intern kwaliteitsbeheersingssysteem of *Engagement Quality Control Review* of EQCR, zoals bedoeld in artikel 19, § 1, 7° van de wet van 7 december 2016 en in paragraaf 35 van ISQC 1.

⁵ Het proces van toezicht en evaluatie, zoals bedoeld in artikel 19, § 1, 11° van de wet van 7 december 2016 en in paragraaf 48 van ISQC 1.

- Op **9 oktober 2018** heeft een ontmoeting plaatsgevonden tussen de leden van de Hoge Raad en de vertegenwoordigers van het College, in aanwezigheid van vertegenwoordigers van de inspectiedienst van de FSMA, teneinde toelichting te verstrekken bij de gevolgde toezichtsstrategie en de instrumenten die bij de inspecties worden gehanteerd.
- Op **19 maart 2019** heeft een ontmoeting plaatsgevonden tussen de Voorzitters en stafleden van de Hoge Raad en van het College; hierbij hebben de vertegenwoordigers van het College meer toelichting verstrekt omtrent de wijze waarop de OOB-inspecties *in concreto* worden georganiseerd.
- Op **24 april 2019** heeft een ontmoeting plaatsgevonden tussen de leden van de Hoge Raad en de vertegenwoordigers van het College. De leden van de Hoge Raad hebben van het College nadere info gekregen omtrent de wijze waarop de OOB-inspecties *in concreto* worden georganiseerd. Het College heeft onder meer gepreciseerd dat de aanpak van de kwaliteitscontrole bij bedrijfsrevisoren met OOB-mandaten is afgestemd op de werkwijze van de andere Europese bevoegde autoriteiten en dat het College hierover - zowel op internationaal als op Europees vlak - het nodige overleg pleegt. Is eveneens aan bod gekomen: de verschillen met de aanpak van de inspecties bij bedrijfsrevisoren zonder OOB-mandaten; het praktisch verloop van de inspecties; de rapportering omtrent de doorgevoerde inspecties; het passend en evenredig karakter van de inspecties ten opzichte van de omvang en de complexiteit van de activiteit van de beoordeelde bedrijfsrevisor ("*scalability*"); de voorgenomen harmonisatie met de inspecties bij niet-OOB-kantoren, enz. Er is door de vertegenwoordigers van het College ook ruim aandacht besteed aan de gedane vaststellingen in het kader van de kwaliteitscontrole, alsook aan het gevolg dat wordt gegeven aan de inspecties (aandachtspunten, aanbevelingen, terechtwijzing, hersteltermijn,...) en aan de typologie van de tekortkomingen die naar aanleiding van de inspecties zijn vastgesteld.

Zowel de leden van de Hoge Raad als de vertegenwoordigers van het College erkennen het belang van een regelmatig overleg en een effectieve samenwerking tussen beide instanties, elk binnen de eigen bevoegdheden en verantwoordelijkheden. Er wordt dan ook overeengekomen dat het College de Hoge Raad zal informeren indien het in het kader van zijn bevoegdheden uit nationale, Europese of internationale contacten informatie verneemt die mogelijk van belang is voor de normatieve bevoegdheden van de Hoge Raad.
